

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน Causal Structural Relationship Model of Youth Leisure Behavior

วิทยา ยางกลาง^{1,*} ยุทธนา ไชยจุกุล² และปิยดา สมบัติวัฒนา³
Witthaya Yangklang^{1,*} Yutthana Chaijukul² and Piyada Sombatwatthana³

(Received: Dec 29, 2021; Revised: Mar 15, 2022; Accepted: Apr 11, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน ตามสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์และเพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 320 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ มี 6 ตอน ตอนละ 12 ข้อ ผลการวิจัย พบว่า แบบจำลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรการตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง ทักษะการใช้เวลาว่าง และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจเลือกกิจกรรม โดยที่ตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันอธิบายการตัดสินใจเลือกกิจกรรม ได้ร้อยละ 81 และตัวแปรการตัดสินใจเลือกกิจกรรม มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ตัวแปรการตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง ทักษะการใช้เวลาว่าง และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง โดยส่งผ่านการตัดสินใจเลือกกิจกรรม โดยตัวแปรทั้งหมดร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการใช้เวลาว่างได้ร้อยละ 76

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พฤติกรรมการใช้เวลาว่าง เยาวชน

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ 10110
Graduate Student, Doctoral Degree in Applied Behavioral Science Research, Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University, Bangkok. 10110 Thailand

*Corresponding author, e-mail: witthaya.yang@gmail.com

² สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ 10110
Behavioral Science Research Institute (BSRI), Srinakharinwirot University, Bangkok. 10110 Thailand

³ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ 10110
Behavioral Science Research Institute (BSRI), Srinakharinwirot University, Bangkok. 10110 Thailand

ABSTRACT

The purposes of this study were to examine the consistency of a hypothetical causal relationship model of leisure behavior with empirical data, and the influence of causal relationship factors. Hypothesis testing indicated that the hypothetical model was consistent with the empirical data. The samples were 320 high school students in Nakhon Ratchasima province, which were obtained from multistage random sampling. Data of collection contained one questionnaire with 6 parts: 12 items in each. The verification method for determining the quality of a measuring instrument was a content validation check. and structural integrity check (IOC). The results revealed that the model fit to the empirical data, leisure awareness self-awareness leisure skills and social interaction, which had a direct influence on the decision making of 81 percent. Decision making variables directly influenced on leisure behavior, which were leisure awareness, self-awareness, leisure skills and social interaction indirect influence on leisure behavior by passing on the decision making. All variables accounted for 76 percent of the variance of leisure behaviors.

Keywords: Causal relationship, Leisure behavior, Youth

บทนำ

เยาวชนคืออนาคตของชาติ การที่ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคตย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของเยาวชน จากข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ (2563) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2561, น. 16) และปัญจนาฏ วรวิวัฒน์ชัย (2563) พบว่าเยาวชนจำนวนมากใช้เวลาว่างไปกับการทำกิจกรรมที่ไม่เกิดประโยชน์ เช่น การติดโทรศัพท์มือถือ การติดการสื่อสารออนไลน์ การติดเกมคอมพิวเตอร์ ติดหนังละคร มีเพียงส่วนน้อยที่ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เช่น การออกกำลังกาย การอ่านหนังสือ การศึกษาหาความรู้ การประดิษฐ์คิดค้น การหารายได้พิเศษ ยิ่งไปกว่านั้น เยาวชนบางคนอาจมีกิจกรรมในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การเสพยาเสพติด การมั่วสุม การทำความผิดต่างๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบต่อหลักพัฒนาการของกระทรวงศึกษาธิการ (2563, น. 21) ได้แก่ ทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และด้านการเงิน โดยพบว่าเยาวชนในช่วงอายุระหว่าง 15 ถึง 18 ปี เป็นช่วงที่มีการกระทำความผิดมากที่สุด หลายฝ่ายเช่นรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้พยายามหาวิธีการแก้ไข แต่ปัญหาเหล่านี้กลับไม่ได้ลดลง และยังมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ทั้งที่รัฐบาลได้ใช้งบประมาณจำนวนมากและเพิ่มขึ้นในทุกปี ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว (สำนักงานงบประมาณ, 2562) ซึ่งย่อมแสดงว่าการแก้ปัญหาที่ผ่านมายังมีข้อบกพร่อง หรือเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงจุดจากการศึกษาค้นคว้าการพัฒนา และแก้ปัญหาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของ Mundy (1998) พบว่า มีปัจจัยที่สำคัญที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไข และพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชนตามหลักการทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย การตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง (Leisure awareness) การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง (Self-awareness) ทักษะการใช้เวลาว่าง (Leisure skills) การตัดสินใจ (Decision

making) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และการตัดสินใจเลือกกิจกรรม ดังนั้น จึงควรจะได้มีการนำปัจจัยเหล่านี้มาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง เพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและตรงจุด ด้วยวิธีการนำตัวแปรเหล่านี้มาสร้างเป็นโมเดลตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และหาค่าความสำคัญของแต่ละตัวแปร เพื่อนำมาสร้างชุดฝึกอบรมหรือโปรแกรมในการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชนได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะทำให้มีเยาวชนเป็นผู้ที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลเชิงสาเหตุที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน
2. เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน

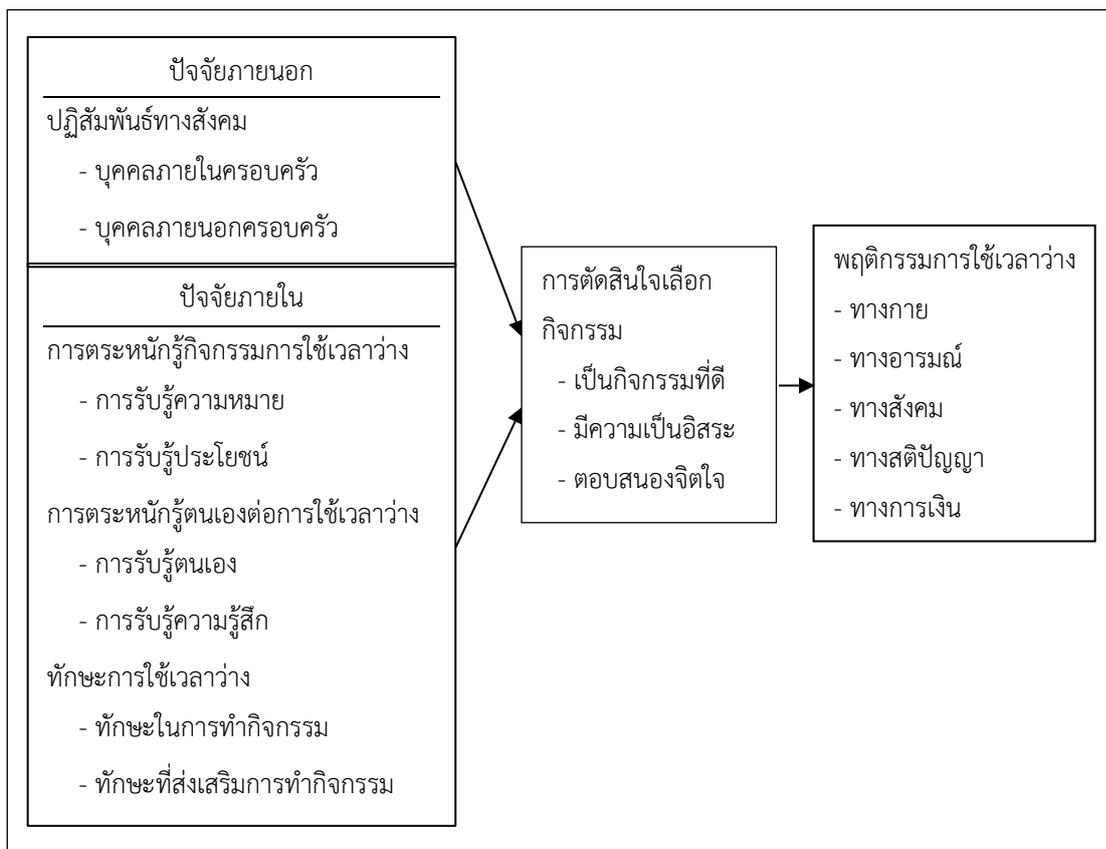
สมมุติฐานของการวิจัย

1. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ พฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชนตามสมมุติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง ทักษะการใช้เวลาว่าง และการตัดสินใจเลือกกิจกรรม มีอิทธิพลทางตรงและอ้อมต่อการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในการใช้เวลาว่าง ของ Mundy (1998) และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน เช่น งานวิจัยของ วิพงษ์ชัย รื่องขันแก้ว (2557) Corradino (2021) Anderson (2020) Jung (2020) Dattilo (2015) Hutchinson (2012) และ Dieser (2013) และแนวคิดทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social cognitive theory) ของ Bandura (1986) ซึ่งกล่าวว่า พฤติกรรมของคนเกิดขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากปัจจัย 2 อย่าง ได้แก่ ปัจจัยที่อยู่นอกตัวบุคคล (Environmental) และปัจจัยที่อยู่ภายในตัวบุคคล (Personal) ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 6 ตัว ที่วัดค่ามาจากตัวแปรสังเกต 16 ตัว ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก 1 ตัว ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 2 ตัว คือ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลภายในครอบครัว และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลภายนอกครอบครัว ส่วนตัวแปรแฝงภายในมี 4 ตัว ได้แก่ 1.การตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 2 ตัว คือ การรับรู้ความหมาย และการรับรู้ประโยชน์ 2. การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 2 ตัว คือ การรับรู้ตนเอง และการรับรู้ความรู้สึก 3. ทักษะการใช้เวลาว่าง ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกต 2 ตัว คือ ทักษะในการทำกิจกรรม และ ทักษะที่ส่งเสริมการทำกิจกรรม และ 4. การตัดสินใจ

เลือกกิจกรรม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 3 ตัว คือ เป็นกิจกรรมที่ดี มีความเป็นอิสระ ตอบสนองจิตใจ ส่วนตัวแปรตามคือ พฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 5 ตัว ได้แก่ การใช้เวลาว่างทางกาย ทางอารมณ์ทางสังคมทางสติปัญญา และทางการเงิน ทั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าปัจจัยด้านการตัดสินใจเลือกกิจกรรม จะมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน ส่วนปัจจัยตัวอื่นที่เหลือจะมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านปัจจัยการตัดสินใจเลือกกิจกรรม ซึ่งกรอบแนวคิดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในการใช้เวลาว่างของ Mundy (1998) สามารถนำมาใช้และแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์เปรียบเทียบ โดยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เพื่อตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปร ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชนโดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำนวน 50 โรงเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 70,293 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กำหนดจากแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า จำนวนประชากรต่อตัวแปรสังเกต ต้องมี

ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วนกับจำนวนตัวแปรอิสระในอัตราอย่างน้อย 15-20 ต่อหนึ่งตัวแปรอิสระ (Hair, Black, Babin and Anderson, 1998) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนตัวแปรทั้งหมด 16 ตัว ดังนั้นจึงใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 320 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2563 ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 1 ฉบับ ซึ่งมี 6 ตอน โดยตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง จำนวน 20 ข้อ ส่วนตอนที่ 2 ถึง 6 ถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ซึ่งได้แก่ การตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง จำนวน 10 ข้อ การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง จำนวน 9 ข้อ ทักษะการใช้เวลาว่าง จำนวน 14 ข้อ การตัดสินใจเลือกกิจกรรม จำนวน 12 ข้อ และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม จำนวน 9 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเท่ากันทุกแปร วิธีการตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวัด ได้แก่ การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC = 1 จำนวน 68 ข้อ และค่า IOC = 0.67 จำนวน 6 ข้อ ส่วนการวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก พบว่ามี 74 ข้อ ที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.2 แสดงว่ามีอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ทุกข้อ และการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งพบว่ามีค่า 0.84

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในการออกหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยและแบบสอบถามยื่นต่อทางโรงเรียน เพื่ออธิบายรายละเอียดและนัดหมายวันเวลาเก็บข้อมูลกับนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ในปีการศึกษา 2564 ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) ซึ่งประกอบไปด้วยโรงเรียนทั้งหมด 15 โรงเรียน

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันเวลาที่กำหนด

3.4 รวบรวมและคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ รวมทั้งสิ้น 260 ฉบับ

3.5 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนกำหนดรหัสข้อมูล ลงรหัสเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด ส่วนการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตในโมเดลใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment

correlation coefficient) ส่วนการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) ซึ่งใช้ค่า χ^2/df , GFI, AGFI, RMR และ RMSEA เป็นดัชนีในการวัดระดับความกลมกลืนและใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path coefficient) ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct effect: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect: IE) และ อิทธิพลรวม (Total effect: TE) ของตัวแปรต่างๆ ภายในโมเดลเพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนของโมเดลเชิงสาเหตุที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน จากตัวอย่าง จำนวน 320 คน แบ่งเป็นเพศชาย 152 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 และเพศหญิง จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 และการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) พบว่า มีค่าความสัมพันธ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -0.130 ถึง 0.543 ตัวแปรสังเกตทุกตัวไม่มีคู่ใดที่มีค่าความสัมพันธ์เกิน 0.85 จึงไม่ทำให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) Kline (2016) ส่วนการทดสอบลักษณะของการแจกแจงแบบปกติ (Normal distribution) ของตัวแปรสังเกตโดยสถิติทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงแบบปกติ ซึ่งเหมาะสำหรับการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น

1.1 ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวัด โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของโมเดลการวัดตัวแปรแฝง 6 ตัว ที่วัดค่ามาจากตัวแปรสังเกต 16 ตัว พบว่า ตัวแปรสังเกตทุกตัวเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน อยู่ระหว่าง 0.35-0.81 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

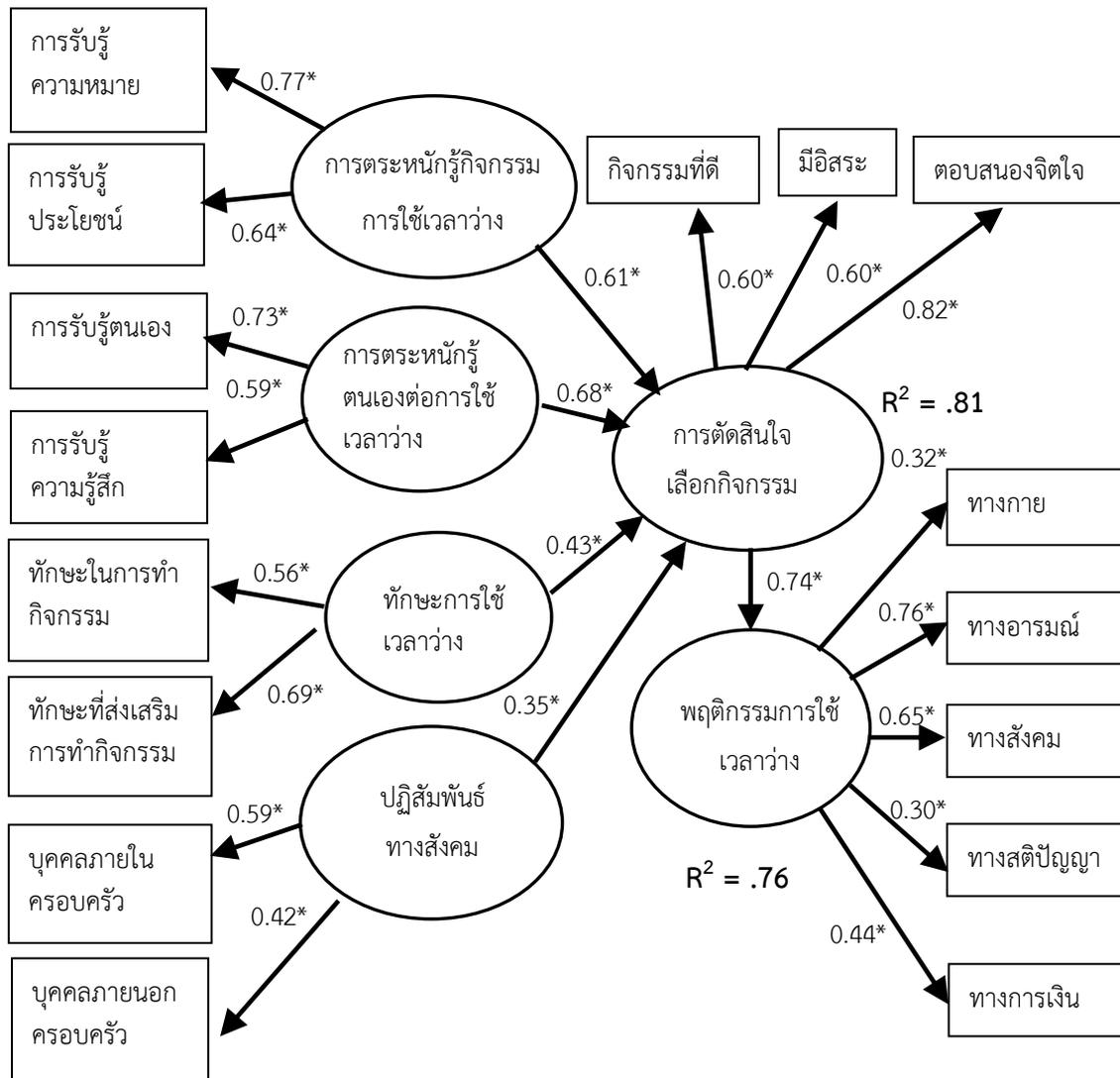
1.2 ผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ พบว่า แบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนีวัดความสอดคล้องมีค่าต่างๆ เมื่อปรับแก้แล้ว ดังนี้ $p = 0.087$ ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.054, RMR = 0.072, RMSEA = 0.014 , GFI = 0.842, NFI = 0.572, TLI = 0.959 และ CFI = 0.961

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ได้จากการวิเคราะห์ตามเกณฑ์และผลการพิจารณา

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าดัชนีก่อนปรับ	ค่าดัชนีหลังปรับ	ผลการพิจารณา
χ^2	p-value > 0.05	0.001	0.143	ผ่านเกณฑ์
χ^2 / df	น้อยกว่า 2.00	1.524	1.156	ผ่านเกณฑ์
RMR	น้อยกว่า 0.05	0.027	0.021	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	น้อยกว่า 0.05	0.041	0.022	ผ่านเกณฑ์
GFI	มากกว่า 0.90	0.944	0.960	ผ่านเกณฑ์
NFI	มากกว่า 0.90	0.886	0.916	ผ่านเกณฑ์
TLI	มากกว่า 0.90	0.947	0.984	ผ่านเกณฑ์
CFI	มากกว่า 0.90	0.957	0.988	ผ่านเกณฑ์

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความกลมกลืนพบว่าดัชนีวัดความกลมกลืนทุกค่ามีค่าผ่านเกณฑ์ ซึ่งแสดงว่ารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของโปรแกรมการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถือว่าเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 1

2. การศึกษาขนาดอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน โดยการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct effect: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect: IE) และอิทธิพลรวม (Total effect: TE) ของตัวแปรต่างๆ ภายในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน พบว่า ปัจจัยด้านการตัดสินใจเลือกกิจกรรม จะมีอิทธิพลทางตรงต่อ พฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน โดยมีค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.74 ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน คือ การตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง ทักษะการใช้เวลาว่าง และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยมีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.61, 0.62, 0.43 และ 0.35 ตามลำดับ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างโดยส่งผ่านการตัดสินใจเลือกกิจกรรม

ภาพที่ 2 แบบจำลองโครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมใช้เวลาว่าง

จากภาพแบบจำลองโครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมใช้เวลาว่างเมื่อนำมาพิจารณาค่าคะแนนมาตรฐานของอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามซึ่งแสดงขนาดของค่าอิทธิพลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนมาตรฐานของอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม ระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม	R ²	ความสัมพันธ์	ตัวแปรอิสระ				
			การตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง	การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง	ทักษะการใช้เวลาว่าง	ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	การตัดสินใจเลือกกิจกรรม
การตัดสินใจเลือกกิจกรรม	0.81	DE	0.61*	0.68*	0.43*	0.35*	-
		IE	-	-	-	-	-
		TE	0.61*	0.68*	0.43*	0.35*	-
พฤติกรรมการใช้เวลาว่าง	0.76	DE	-	-	-	-	0.74*
		IE	0.46*	0.52*	0.33*	0.27*	-
		TE	0.46*	0.52*	0.33*	0.27*	0.74*

p = 0.143 ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2 /df) มีค่าเท่ากับ 1.156, RMR = 0.021, RMSEA = 0.022, GFI = 0.960, NFI = 0.916, TLI = 0.984 และ CFI = 0.988

จากตารางที่ 2 พบว่าอิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุมีอิทธิพลทางตรง ต่อการตัดสินใจเลือกกิจกรรม และการตัดสินใจเลือกกิจกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง และตัวแปรเชิงสาเหตุอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างโดยส่งผ่านการตัดสินใจเลือกกิจกรรม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ ดังนี้

1. ผลการศึกษาความกลมกลืนของโมเดลพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชนพบว่า โมเดลมีความกลมกลืนตามสมมุติฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่า ตัวแปรต่างๆ ซึ่งได้แก่ การตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง ทักษะการใช้เวลาว่าง การตัดสินใจเลือกกิจกรรม และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน และโมเดลนี้มีความถูกต้องและสามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวิพงษ์ชัย ร้องขันแก้ว (2557) Corradino (2021) Anderson (2020) Jung (2020) Agnes (2015) Dattilo (2015) Hutchinson (2012) และ Dieser (2013) ซึ่งพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการใช้เวลาว่างดังกล่าว มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน และตัวแปรดังกล่าว ในต่างประเทศมีการศึกษาจนเป็นที่ยอมรับ และเมื่อนำมาใช้ศึกษากับเยาวชนในประเทศไทย จึงให้ผลที่ไม่แตกต่างกัน

2. การศึกษาขนาดอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน ได้ข้อค้นพบดังนี้

2.1 การตัดสินใจเลือกกิจกรรมจากผลการวิจัย พบว่า การตัดสินใจเลือกกิจกรรมมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง นั่นคือ การตัดสินใจเลือกกิจกรรมสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างได้จริง ดังนั้นในการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างให้ประสบความสำเร็จจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการตัดสินใจเลือกกิจกรรมของเยาวชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mundy (1998) Corradino (2021) Jung (2020) Anderson (2020) และ Dattilo (2015) ซึ่งพบว่า การตัดสินใจเลือกกิจกรรม จะมาจากการได้รับการเปลี่ยนแปลงความคิด ทศนคติ ค่านิยม ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง และจะควบคุมพฤติกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นไปในทิศทางต่างๆ หากมีการตัดสินใจที่ถูกต้องแล้วบุคคลย่อมมีพฤติกรรมการใช้เวลาว่างที่เหมาะสมตามไปด้วย

2.2 การตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง จากผลการวิจัย พบว่า การตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง โดยส่งผ่านการตัดสินใจเลือกกิจกรรมแสดงว่าการตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง สามารถส่งผลให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างได้จริง ดังนั้นในการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างให้ประสบความสำเร็จจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชนด้วย ซึ่งการศึกษาคั้งนี้สอดคล้องกับ Mundy (1998) Corradino (2021) Anderson (2020) Agnes (2015) และ Dattilo (2015) ซึ่งพบว่า การตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่างสามารถสร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกกิจกรรม และเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจเลือกกิจกรรม จากนั้นจะส่งผลไปยังพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ในการพัฒนาการใช้เวลาว่างสำหรับเด็กและเยาวชน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่างด้วย

2.3 การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง (Self-awareness) จากผลการวิจัย พบว่า การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจเลือกกิจกรรม และส่งผลโดยอ้อมต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง แสดงว่าการตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง ส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างจริง ดังนั้นในการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างให้ประสบความสำเร็จจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่างของเยาวชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Mundy (1998) Corradino (2021) Anderson (2020) และ Dattilo (2015) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง เป็นปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจเลือกกิจกรรม และส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ดังนั้น ในการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างจะเป็นต้องมีการพัฒนาการตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่างด้วย

2.4 ทักษะการใช้เวลาว่าง (Leisure skills) จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะการใช้เวลาว่าง มีอิทธิพลทางตรงต่อ การตัดสินใจเลือกกิจกรรม และส่งผลทางอ้อมต่อไปยังพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง โดยผ่านการตัดสินใจเลือกกิจกรรมแสดงว่าทักษะการใช้เวลาว่างส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างจริง ดังนั้นในการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างให้ประสบความสำเร็จจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะการใช้เวลาว่างของเยาวชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mundy (1998) Corradino (2021) Anderson (2020) และ Dattilo (2015) ซึ่งพบว่า ทักษะการใช้เวลาว่าง (Leisure skills)

เป็นปัจจัยที่สำคัญ และมีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจเลือกกิจกรรม และส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรม การใช้เวลาว่างโดยผ่านการตัดสินใจเลือกกิจกรรมในการพัฒนาพฤติกรรมใช้เวลาว่าง จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการใช้เวลาว่างด้วย

2.5 ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากผลการวิจัย พบว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีอิทธิพลทางตรง ต่อการตัดสินใจเลือกกิจกรรม และส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใช้เวลาว่างโดยส่งผ่านการตัดสินใจ เลือกกิจกรรมแสดงว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมใช้เวลาว่างของเยาวชน จริง ดังนั้นในการพัฒนาพฤติกรรมใช้เวลาว่างจำเป็นต้องมีการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mundy (1998) Corradino (2021) และ Anderson (2020) ซึ่งพบ ในทำนองเดียวกันว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีผลต่อพฤติกรรมใช้เวลาว่างโดยส่งผ่านการตัดสินใจ เลือกกิจกรรมโดยปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากครอบครัว เพื่อน ครูอาจารย์ จะมีผลต่อการตัดสินใจเลือก กิจกรรมของนักเรียนและส่งผลต่อไปยังพฤติกรรมใช้เวลาว่าง ดังนั้นในการพัฒนาพฤติกรรมใช้เวลาว่างจึงจำเป็นต้องพัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.1 พฤติกรรมใช้เวลาว่างมีผลโดยตรงมาจากตัวแปรการตัดสินใจเลือกกิจกรรม ส่วนการตระหนักรู้กิจกรรมใช้เวลาว่าง การตระหนักรู้ตนเองต่อใช้เวลาว่าง ทักษะการใช้เวลาว่าง และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางอ้อมต่อพฤติกรรมใช้เวลาว่าง โดยส่งผ่านการตัดสินใจเลือกกิจกรรม ดังนั้น ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับใช้เวลาว่างของเยาวชน จึงควรได้นำผลการศึกษาที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตัวเยาวชน โดยมีการส่งเสริมพัฒนาตามตัวแปรดังกล่าว และให้ความสำคัญของตามน้ำหนักของแต่ละตัวแปร

1.2 นำมาจัดเพื่อจัดการเรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมใช้เวลาว่าง โดยการจัดทำ ในรูปแบบของโปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมใช้เวลาว่างของนักเรียน โดยพัฒนาตัวแปรที่สำคัญ ดังกล่าว เพื่อทำให้เกิดพฤติกรรมใช้เวลาว่างที่เหมาะสม เป็นไปในทางที่ดี และมีประสิทธิภาพ สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากในบริบทครั้งนี้ เป็นบริบทของโรงเรียนที่มีเฉพาะในจังหวัดนครราชสีมา เท่านั้น ในจังหวัดอื่นๆ ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในพื้นที่ อื่นๆ ซึ่งอาจมีความแตกต่างระหว่างบริบทของโรงเรียน เพื่อให้เกิดผลของการวิจัยที่มีความชัดเจน ครอบคลุมกลุ่มประชากรมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยโดยศึกษาหาตัวแปรอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมใช้เวลาว่าง มาใช้ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความรู้ที่กว้างและครอบคลุมต่อการศึกษา เช่นระดับผลการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมใช้เวลาว่าง ตามบริบทของนักเรียน ในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท

2.4 ควรมีการศึกษาในระดับชั้นอื่นๆ นอกเหนือจากระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น ศึกษากับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อนำประโยชน์จากผลที่ได้รับไปใช้พัฒนาให้ครอบคลุมกับกลุ่มนักเรียนทั้งหมด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *สภาวการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย*.
สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ปัญจนานฎ วรวิฒนชัย. (2563). พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของสังคม. *วารสารสารสนเทศ*, 19(2),
น. 1-16.
- วิพงษ์ชัย ร้องขันแก้ว. (2557). การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาตอนปลายในสถานสงเคราะห์. *วารสารคณะพลศึกษา*, 17(1),
น. 18-26.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2561). *รายงานประจำปี 2561*
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: มปท.
- สำนักงานประมาณ. (2562). *งบประมาณโดยสังเขปประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ:
ผู้แต่ง.
- Agnes, M. T. (2015). *The Effect of Leisure Awareness on Attitude and Behavior of the Substance Abuser*. Chicago USA: Loyola e Commons.
- Anderson, L. S. (2020). Leisure education from an ecological perspective: inclusion and advocacy in community. *Leisure*, 44(3), pp. 353-373.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Corradino, S. (2021). *A Leisure Education Program for People Living with Substance Use disorder TRO Student Leisure Education Contest*. Seneca College: Toronto.
- Dattilo, J. (2015). Positive Psychology and Leisure Education. *Therapeutic Recreation Journal*, 49(2), pp. 148-165.
- Dieser, R. B. (2013). *Leisure Education*. Illinois. USA: Sagamore Publishing.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (1998). *Multivariate Data Analysis* (5th ed.). Prentice Hall International. Tulsa: Petroleum.
- Hutchinson S. (2012). Leisure Education: A New Goal for An Old Idea Whose Time Has Come. *Pedagogía Social*, 19, pp. 127-139.
- Jung, S. (2020). The Effect of Leisure Activities on School Life Satisfaction in Teenagers. *The Intermediation Effect of Happiness and Life Satisfaction International Journal of Advanced Culture Technology*, 8(30), pp. 106-113.

- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). New York, NY: Guilford Press.
- Mundy, J. (1998). *Leisure Education*. Champaign, Illinois, USA: Sagamore Publishing LLC.